ובגבולין כדי שתאחוז האור ברובו ר' יהודה אומר [א]בפחמין כל שהוא: **גמ'** וכמה א"ר אלעזר אמר רב [ב]כדי שיצולו מבעו"י כמאכל בן דרוסאי איתמר נמי °אמר רב אסי א"ר יוחנן [ג]כל שהוא כמאכל בן דרוסאי אין בו משום בישולי נכרים [ד]תניא חנניא אומר כל שהוא כמאכל בן דרוסאי מותר להשהותו ע"ג כירה ואע"פ שאין גרופה וקטומה: אין נותנין את הפת כו': איבעיא להו תחתון האיך דגבי תנור או דילמא תחתון האיך דגבי האור ת"ש ר"א אומר [ה]כדי שיקרמו פניה המדובקין בתנור: [ו]משלשלין את הפסח: מ"ט [ז]משום דבני חבורה זריזין הן הא לאו הכי לא והאמר [ח]מר גדיא בין שריק בין לא שריק שפיר דמי התם מינתח [ט]הכא לא מינתח: [י]ומאחיזין את האור וכו': מנהני מילי אמר רב הונא [1]לא תבערו אש בכל מושבותיכם בכל מושבותיכם אי אתה מבעיר °אבל אתה מבעיר במדורת בית המוקד מתקיף לה רב חסדא אי הכי אפילו בשבת נמי אלא אמר רב חסדא קרא כי אתא למישרי אברים ופדרים הוא דאתא [כ]וכהנים זריזין הן: ובגבולין כדי שתאחוז כו': מאי רובן אמר רב רוב כל אחד ואחד ושמואל אמר כדי שלא יאמרו הבא עצים ונניח תחתיהן תנא רב חייא לסיועיה לשמואל כדי שתהא שלהבת עולה מאליה ולא שתהא שלהבת עולה ע"י דבר אחר עץ יחידי רב אמר רוב עביו ואמרי לה ברוב היקפו °אמר רב פפא הלכך בעינן רוב עביו ובעינן רוב היקפו כתנאי ר' חייא אמר (א) כדי שישחת העץ ממלאכת האומן רבי יהודה בן בתירא אומר כדי שתאחוז האש משני צדדין ואע"פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר [2]את שני קצותיו אכלה האש ותוכו נחר היצלח למלאכה: [3]והאח לפניו מבערת מאי אח אמר רב אחוונא ושמואל אמר עצים שנדלקו באחוונא ההוא דאמר להו מאן בעי אחוונא אשתכח ערבתא א"ר הונא קנים אין צריכין רוב אגדן צריכין רוב גרעינין אין צריכין רוב נתנן בחותלות צריכין רוב מתקיף לה רב חסדא אדרבה איפכא מסתברא קנים מבדרן אגדן לא מבדרן גרעינין מבדרן נתנן בחותלות לא מבדרן איתמר נמי

אמר

ובגבולין. צריך להבעיר מדורתן מבעוד יום כדי שתאחוז האש ברובו: **ר' יהודה אומר.** אם היתה מדורת פחמין אין צריך להאחיז בהן האור אלא כל שהוא והיא דולקת והולכת דאין דרכה להיות כבה והולכת וא"צ לאחוז בהן: **גמ' בן דרוסאי.** לסטים היה ומבשל בישולו שליש: **איתמר נמי.** דמאכל בן דרוסאי חשוב בישול: **כל שהוא.** מבושל ביד ישראל כמאכל בן דרוסאי שוב אין בגמרו משום בישולי נכרים: **גרופה.** מן הגחלים במגריפה שקורין וודילי: **קטום.** מכוסים אפר מלמעלה כדי להפיג חומו שלא יוסיף הבל בשבת וזה תבשיל שהוא כמאכל בן דרוסאי לא חיישי' אם מתבשל והולך בשבת: **דגבי תנור.** שהככרות נדבקים בדופני התנור סביב הילכך מבעיא ליה הי קרי תחתון הנך פנים דגבי דופני התנור או פנים הפונים למטה לחלל התנור לצד האור: **מדובקים בתנור.** ומוכרא היא דפנים שכלפי האור ממהרין לקרום: **הפסח מנתח.** ואם פותח פי התנור עייל ביה זיקא וקשי ליה: **הכא לא מנתח.** דכתיב (שמות יב) על ראשו ועל קרבו ואי מגלי ליה לא קשי ליה זיקא הלכך אי לא זריזין הן אסור: **אברים ופדרים הוא דאתא.** להתיר את הקטירן כל הלילה אבל מדורת בית המוקד שאינה צורך גבוה אלא צורך כהנים לא הותרה. וסמוך לחשיכה היינו טעמא דלא גזור משום דכהנים זריזין הם שכולם היו בני תורה ומרדים ומזכרים ולא אתו לחתויי משתחשך: **כל אחד ואחד.** כל עץ ועץ ולא תימא כיון שאחוז ברוב מנין העצים: **ושמואל אמר.** כדי שלא צריך לומר הבא עצים דקים ונניח תחתיהן להבעיר את אלו: **תני ר' חייא.** בפ' במה מדליקין לגבי מנורה להעלות נר תמיד) שתהא שלהבת עולה מאליה אלמא בכי האי גוונא הויא הדלקה משום ר"י הלוי. וקשה לי חדא דרמי בר חמא קתני לה התם ועוד דלאו מתניתא היא אלא הוא אמר לה בפירוש דמתני' אחריתי. ושאר רבותינו תנו לה לענין מדורה ואני מצאתי אותה בת"כ) לגבי מנורה: **עץ יחידי.** כעין נוק"ש שלנו: **רוב עביו.** שיכנס האור בתוך עביו עד רובו: **רוב היקפו.** מבחוץ: **כתנאי.** רוב עביו או רוב היקפו: **שישחת.** רוב עביו: **ב' צדדיו.** רוב היקפו: **זכר לדבר.** דשוב הולך ודולק: **שני קצותיו אכלה האש.** בידוע שתוכו נחר והלכה לחה שלו ונעשה יבש: **נחר.** פסקה לחה שלה ויבש כמו נחר גרוני (תהלים סט) וכן חרה מני חורב (איוב ל): **והאח.** בשריפת יהויקים המגילה כתיב: **אחוונא.** ערבה: **באחוה.** כל העצים נדלקין זה מזה הקטן מדליק הגדול: **אין צריכין רוב.** להצית את האור ברובן מע"ש אלא מאחיז בהן אור מבעוד יום לפי שאין כבין והולכים אלא דולקים והולכים: **צריכים רוב.** לפי שאין שלהבת יכול ליכנס ביניהם: **גרעינין.** של תמרה אם עשה מהם מדורה לבשילו אין צריכין רוב: **נתנן בחותלות.** כלים שעושין מלולבין ונתן הכלי מלא במדורה צריכין רוב לפי שצבורין יחד ואין השלהבת יכולה להכנס בהן: **קנים מבדרן.** לכאן ולכאן ואחת מהן היוצאת לא תמלא את חברתה לבערה הלכך כי לא אגדן צריכי רוב אבל אגדן לא מבדרן ואין צריכין רוב וכן גרעינין:

רב

איבעיא להו תחתון האיך דגבי תנור. ולפ"ה דפי' דלגבי האור ממהר לקרום ומיבעיא ליה אם תחתון דקאמר ר' אליעזר דגבי תנור והא דקאמרי רבנן עד שיקרמו פניה אחת מפניה ואפילו בעליון סגי ואם תחתון דקאמר ר"א היאך דגבי האור אם כן הא דקאמרי רבנן עד שיקרמו פניה היינו כל פניה תא שמע ר' אליעזר כו' ופשטו דר"א לחומר' ומיהו בירושלמי משמע דלהקל קא דקאמר התם ומודה ר"א בלחם הפנים שאין קרוי לחם עד שיקרמו פניו בתנור משמע דהכא סגי בקרימה כל דהו אבל בלחם הפנים בעינן קרימה מעליא. ריב"א ט):

למשרי אברים ופדרים. וא"ת אי אברים ופדרים דחול כדפ"ה הא אמר בפרק [במה מדליקין] (דף כד:) עולת שבת בשבתו ולא עולת חול בשבת ואי אברים ופדרים דשבת ואשמועינן מבכל מושבותיכם דאע"ג דמצותן כל הליל' ואפשר להקטירן במוצאי שבת אפ"ה דחי שבת הא מעולת שבת נפק מדממעט עולת חול דהיינו ע"כ אברים ופדרים דחול דשחיטה וזריק' עבר זמנו בשקיעת החמה א"כ אברים ופדרים דשבת קרבים בשבת וי"ל דאתי למשרי אברים ופדרים דחול כשמשלה בהן האור מבעוד יום והא דקאמר ולא עולת אברים ופדרי' דחול בשבת היינו דוקא בשלא משלה בהן האור וכן הא דאמר בפרק טרף בקלפי (יומא דף מו. ושם) אברי י) חול שנתותרו עושה להן מערכה בפני עצמן וסודרן אפי' בשבת ואפי' לרב הונא דפליג התם היינו דאמר דאין עושה להן מערכה בפני עצמן אבל ד"ה דסודרן על המערכה גדולה היינו כשמשלה בהן האור כדמוכח התם והא דקאמר התם לחד לישנא דדוקא בפסולין אי משלה בהן האור אין אי לא לא לאו משום דכשרים לא בעינן משלה בהן האור אלא ה"ק דדוקא בפסולים אצטריך לאשמעינן במשלה בהן האור אבל בכשרים לא איצטריך לאשמעי' וריב"א מסתפק בשאר קרבנות כשמשלה בהן האור אם נעשו כלחמו של מזבח למשרינהו בשבת אי לאו דדילמא דוקא בתמיד מהני האי טעמא משום דשם תמיד דוחה שבת וקשה דהתם מפיק ליה ביומא מבמועדו ואפי' בשבת והכא מפיק ליה מבמושבותיכם ונראה דעיקר דרשא מבמושבותיכם והתם נקט במועדו ואפי' בשבת אגב דבעי למנקט במועדו ואפי' בטומאה ועי"ק והא במושבותיכם אצטריך לשריפת בת כהן דלא דחיא שבת כדדרשי' פ"ק דיבמות (דף ו: ושם) ופרק אחד דיני ממונות (סנהדרין לה:) נאמר כאן במושבותיכם כו' אף מושבות האמור כאן כו' וי"ל דהכא מכם דריש מדכתי' מושבותיכם ולא כתיב כ) מושבות והא דדרשי' בפ"ק דקדושין (דף לז. ושם) מושבות דכתב רחמנא גבי שבת ל"ל וקאמר דסד"א הואיל ובענין מועדות כתיב תבעי קדוש ב"ד כמועדות קמ"ל לא תלא תבערו אש בכל מושבותיכם דריש כדפירש הקונטרס דההוא לא כתיבא בענין דמועדות ואצטריך לה נמי כדדריש הכא אלא מושבותיכם דכתי' באמור (ויקרא כג) דההוא כתיב בעניינא דמועדות ל):

כדי שתהא שלהבת עולה מאליה. אלמא במקום שהקפיד הכתוב שלא יכבה סגי שתהא שלהבת עולה מאליה ואין צריך שתהא הפתילה שורפת ברובה:

עד שישחת ממלאכת האומן. אבל למ"ד משתאחז האור משני צדדין איטו נשחת בהכי ממלאכת האומן ואע"ג דכתיב את שני קצותיו אכלה האש היצלח למלאכה היינו גבי עץ הגפן אבל שאר עצים אין נשחתין כ"כ במהרה ממלאכת האומן:

הדרן עלך יציאות השבת

עין משפט נר מצוה

קנו א מיי' פ"ג מהל' שבת הלכה יט טור וש"ע או"ח סי' רנג סעיף [א] ג:

קנז ב מיי' פ"ג מהלכות שבת הלכה טו טור ש"ע או"ח סימן רנד סעיף ב:

קנח ג (מיי' פי"ז מהל' מ"א) טור וש"ע יו"ד סי' קיג סעיף ח:

קנט ד מיי' פי"ג מהל' שבת הלכה יח סמג לאוין סה טור ש"ע או"ח סימן רנד סעיף ה:

קס ה ו מיי' שם הלכה טו:

קסא ז מיי' שם הל' כ:

קסב ח ט מיי' שם הל' יט סמג שם טור ש"ע או"ח סימן רנה סעיף א:

◆

לעזי רש"י

וודיל"י [ווד"ל]. יָעֶה.

צוקי"ש [צוקי"ש]. גדמי-עץ.

◆

רבינו חננאל

כמאכל בן דרוסאי וכל שהוא כמאכל בן דרוסאי מותר לשהותו ע"ג כירה אע"פ שאינה גרופה ולא קטומה. תחתון של פת. אוקימנא קרומת פנים המדובקים בתנור, וכיון שקרמו פניה מותר לשהותה. והכין מפרשא בפ' דלקמן בכירה (לז:). משלשלין את הפסח לתנור עם חשכה. אוקימנא משום דבני חבורה זריזין הן הא שאר בני אדם לא. ואי גדיא הוא מינתח הוא, כלומר אינו שלם אלא מנותח איברים, כיון דקשי ליה זיקא לא מגלי ליה, הלכך לא אתי לחתויי בגחלים. בין שריק התנור בין לא שריק התנור שרי. אברי דברחא, שריק שרי. לא שריק, רב ירמיה מדפתי אסר ורב אשי שרי, וקיי"ל כוותיה. בשרא אגומרי אסיר אלא א"כ נצלה כל צרכו. קרא חייא בתנור, רבינא שרי. ומאחיזין את האור במדורת בית המוקד, משום דכהנים זריזין הם. וקרא לאיברים ופדרים הוא דאתא דכתיב לא תבערו אש בכל מושבותיכם, בכל מושבותיכם אינכם מבערים אבל אתם מבערים לאיברים ופדרים. ובגבולין כדי שיצית האור ברובו. רב אמר רוב כל עץ ועץ. ושמואל אמר כדי שאין צריכין להביא אחרים תחתיהן כדי שידליקם. והלכתא כשמואל דתני ר' חייא לסייעיה שתהא שלהבת עולה מאליה ולא על ידי דבר אחר. עץ יחידי. אסיקנא בעינן רוב עביו ורוב היקפו. ואת האח לפניו מבוערת. רב אמר אחוונא. פי' עצי ערבה.

מסורת הש"ס

א) ע"ז לח., ב) לקמן לז:, ג) [עירובין קג. פסחים סה.], ד) [לעיל יח:], ה) [לקמן קיד: עירובין קג. פסחים נט: סה. פה. ביצה יח, ב"ב ל. חולין קכג: זבחים לה.], ו) לקמן כא., ז) [שמות כז], ח) [אמור פרשה יג], ט) [ועי' תוס' מנחות מו: ד"ה ופשטינן], י) [שם ליתא עולה ועי' ברש"י שם ד"ה הכי גרסינן], כ) [ועי' תוספות לקמן ע. ד"ה הבערה], ל) [ועי' תוס' קידושין לז. ד"ה והרי שבת].

◆

תורה אור השלם

1 לֹא תְבַעֲרוּ אֵשׁ בְּכֹל מֹשְׁבֹתֵיכֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת: שמות לה ג

2 הִנֵּה לָאֵשׁ נִתַּן לְאָכְלָה אֵת שְׁנֵי קְצוֹתָיו אָכְלָה הָאֵשׁ וְתוֹכוֹ נָחָר הֲיִצְלַח לִמְלָאכָה: יחזקאל טו ד

3 וְהַמֶּלֶךְ יוֹשֵׁב בֵּית הַחֹרֶף בַּחֹדֶשׁ הַתְּשִׁיעִי וְאֶת הָאָח לְפָנָיו מְבֹעָרֶת: ירמיהו לו כב

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' ר' חייא אמר עד שישחת העץ ממלאכה:

◆

גליון הש"ס

גמ' אבל אתה מבעיר במדורת בית המוקד. עי' יומא דף מו ע"ב תוס' ד"ה ולחם: שם אמר ר' פפא הלכך בעינן רוב עביו. חולין דף עו ע"ב וכעין זה סוטה דף מ ע"א וחולין דף קה ע"ב:

◆

מוסף רש"י

בן דרוסאי. לסטים היה ואוכל כל דבר המבושל קצת (ע"ז לח.). בני חבורה. הנמנין על הפסח, זריזין הן. דכל העוסקים בקדשים זריזים וחכמים, הלכך לא מתתי (עירובין קג.) לאי: שיש ליכם ומוזהרים זה את זה (פסחים סה.). וכהנים זריזין הן. בקיאין הן בכל, דכתיב בהן (דברים לג) יורו משפטיך ליעקב (לקמן קיד.) לאי: דכיון שנכנס לעבודה בידוע שאזהירו הלכות קודש (עירובין שם).